

Autori:

Milana Lazić
Saša Đorđević
Momčilo Janjić

Više od sedamdeset porodica živi u kolektivnom centru u Resniku. Neki od njih su „readmisanti“ ili „povratnici“. Ljudi koji su zbog dešavanja 1999. godine na Kosovu pobjegli u države zapadne Evrope tražeći azil. Odbijeni su i vraćeni u Srbiju.

RESNIK NA SEVERU EVROPE drugi povratak u Srbiju

U kolektivnom centru mračno je već nekoliko godina i razlog za to nije nestanak struje zbog neplaćenih računa kao 2011. godine. Mračno je jer „readmisanti“ traže načina da opstanu i žive u „podzemlju“. Jedna od tih porodica jesu sestre M. Jedna sestra živi u Francuskoj sa mužem i porodicom. Druga je u kolektivnom centru na Banjici. Ostale tri su smeštene u Resniku. Ovo je njihova priča.

ULAZ: RESNIK

Do beogradskog predgrađa Resnik potrebno je nekih pola sata automobilom od centra grada. Odmah na prvoj raskrsnici nakon ulaska u Resnik, pored nekoliko prodavnica i piljara, skreće se levo u ulicu koja je „prepolovljena“. Prvi deo je asfaltiran i podseća na većinu beogradskih ulica. Drugi deo je prašnjav, nema asfalta, ali je predeo predivan. Pogled na avalski toranj preko ogromne zelene livade u proleće verovatno uliva nadu svim stanovnicima resničkog kolektivnog centra koji se ne nalazi na zvaničnoj listi Komesarijata za izbeglice, jer je to neformalni centar – država ga ne priznaje.

Sestre M. žive u poslednjim paviljonima i put do njihovih baraka je pristupačan u proleće i na leto. Situacija je znatno teža zimi i na jesen, te je za starije osobe otežan put od kuće i do nje. Naročito kada je prilaz barakama omogućen jedino strmim i gvozdanim stepenicama. Poseta sestrama M. kroz mračni hodnik barake započeta je grajom dece koja žive tu i divnom vešću da je neko od njih dobio pet iz engleskog jezika. Slika nije tako vesela pogledom na okruženje. Sijalica svetli na vlažnim, neokrećenim, slabo izolovanim i tankim zidovima na kojima se jasno vidi buđ od vlage. Prozori su pokriveni starim zavesama. Ispred ulaznih vrata je ogromna crna kesa sa starim stvarima. Svaka porodica ima jednu ili dve sobe sa čajnom kuhinjom, dok svi dele zajedničko kupatilo.

Tri sestre M. žive zajedno sa svojom decom u dve sobe koje su u vrlo lošem

stanju, sa nestabilnim vratima, zajedničkim kupatilom, neokrećene sa vidljivom vlagom. Tu su sa sedam devojčica i jednim dečakom. „Nemoguće je ovo očistiti,“ prepričava jedna od sestara. Isto je i sa njihovim životom. Priča započinje 1999. godine.

DOLAZAK: 1999

U petak, 11. juna 1999. godine završeno je bombardovanje tadašnje Savezne Republike Jugoslavije. Posledica toga je novi talas izbeglica sa Kosova koji su dolaskom u Srbiju postali interno raseljena lica. Mahom su etnički Srbi ili pripadnici zajednica Roma, Aškalija i Egipćana, ali tu su i ostale zajednice koje su nekada živеле na Kosovu. Sestre M. su te 1999. godine započele svoje putovanje.

I pre trinaest godina su bile na istom mestu kao i danas. Razlika je u tome da su prvi put došli sa Kosova, a drugi put iz Norveške. Situacija je bila znatno teža onog trenutka kada su sa Kosova stigle u Resnik. A možda su se danas samo navikle. Beograd je te 1999. godine doneo neizvesnost. Jedva su uspevale da prežive mesec, a muž najstarije sestre je umro od raka u izbeglištvu pre nego što su otišli u Norvešku. Budućnost je bila isuviše mračna. Pričaju da su bile upoznate sa poslovima na crnom tržištu rada, i radile su takve poslove. Međutim, takvo stanje nije pružilo dovoljno sredstava da iznajme stan, kao ni sigurnost. Cela porodica je tada zavisila od muža najmlađe sestre koji je radio na „građevini“. Uvek su se bojale da se nešto ne desi.

Sve to je uticalo na njihov odlazak u Norvešku. „A zašto ne probati sreću sa najbogatijom zemljom u Evropi“, smeškom se zapitala najmlađa sestra.

DESTINACIJA: NORVEŠKA

Nakon sedam godina života u Resniku dve sestre su zajedno sa troje dece odlučile da odu u Norvešku. Rizik je bio ogroman i toga su sestre bile svesne jer su morale nezakonito da pređu granicu, budući je građanima Srbije sve do 2009. godine bila potrebna viza za ulazak u Šengen. Ipak, to je bila prilika da deca imaju normalan život. „To bih učinila i više stotine puta, ako je potrebno“, istakla je najstarija sestra.

Tako je Norveška postala njihov sinonim za „normalan život“. U Norveškoj su bile tri godine. Započele su tražeći azil u policijskoj stanici. Sasvim običan život je stigao već u prihvatilištu za tražioce azila blizu Osla. Deca su prvi put imala svoju sobu sa svojim kupatilom, i to je bio najsrećniji trenutak za njih, objašnjava jedna od sestara. Sasvim običan život je i posao, za šta su sestre dobile dozvolu, ali i škola za decu, i aktivnosti poput plivanja. „U Srbiji ne verujem da bi mogle da priuštimo deci takve aktivnosti“, kaže najstarija sestra. „Imale smo sasvim pristojan život, nismo primale socijalnu pomoć, a svaki dan je bio uobičajeno stresan“. Jedna od sestara je radila u hotelu kao spremačica, a obe su veoma brzo naučile norveški. Godinu i pol dana kasnije odbijen im je zahtev za azil. U Norveškoj su rođena još dva deteta.

RESNIK: DRUGI POVRATAK U SRBIJU

„Naravno, bile smo zabrinute“, započela je starija sestra nakon prvog odbijanja zahteva za azil, ali „mislili smo da će sve da bude u redu“. Međutim, nije bilo tako – iako su se „uživele“ u svojoj maloj zajednici, a i nekim porodicima je odobren zahtev za azil. Jedino rešenje koje im je preostalo je da ulože žalbu, što su sestre učinile, pa su čekale novi odgovor.

U međuvremenu, „povratak“ je već bio započet. Srbija je 2009. godine potpisala sporazum o readmisiji sa Norveškom. To je značilo da će svi kojima zahtev nije odobren, ili ilegalno žive u zemlji, biti vraćeni u Srbiju.

Sve do kraja su očekivale da će nekako ostati. Norveška zajednica u gradu u kojem su sestre živele je takođe tražila da država pronađe neki način da ljudi koji su integrisani, imaju normalan život, ostanu u Norveškoj, te su čak i organizovale jedan protest podrške da se spreči njihova deportacija. Gradonačelnik norveškog grada u kome su živele predložio je da se pokriju troškovi njihovog života u Srbiji. Vlada je to odbila jer bi se time napravio presedan za buduće slučajeve. Na internetu su pokrenuti razni blogovi za pritisak. Uzalud. Ostanak nije bio opcija. Deportacija je započeta jednog dana u ranim jutarnjim satima.

Policajci su im dali pola sata za spremanje tri godine života u stanu u maloj norveškoj zajednici. Nakon spremanja, krenuli su ka aerodromu. Deca su bez prestanka plakala. „Taj događaj je mno-

go više uticao na decu nego napuštanje Kosova", objašnjava starija sestra. „Teško mi je bilo da objasnim zbog čega moramo da napustimo Norvešku“. Tamo nije bilo rata. Sa mlađom sestrom je bilo još teže jer je ona imala stalni posao, bila je srećna i nije bila pretnja za bilo koga. I ona je kasnije morala da se spakuje i vrati u Srbiju. Kada su nadležni u Norveškoj tražili od njih da se vrate u Srbiju, rečeno im je da ih u Srbiji čeka posao. Po povratku (pre više od godinu dana) dobile su oko 700 evra.

SADAŠNJOST: 2012

Po povratku iz Norveške, sestre su ponovo vraćene u isti kolektivni centar. Od novca koje su uštedele u Norveškoj kupile su kuću iznad Lešća u Beogradu. Kuća je u lošem stanju, i nadaju se da će prikupiti dovoljno sredstava da je uprištoje za život. Svakog vikenda su tamo, sređuju dom. Kažu, deca su veoma srećna zbog toga jer žele da odu iz kolektivnog centra. Najmlađa sestra je imala i razgovor sa Komesarijatom za izbeglice koji je pomagao adaptaciju starih kuća koje interno raseljena lica i izbeglice poseduju. Još uvek se čeka na tu pomoć.

Neke od sestara su uspele i da pronađu posao. Najstarija sestra radi u Okružnom zatvoru u Beogradu kao ugostiteljski radnik, dok je najmlađa započela volonterski rad na Vojnomedicinskoj akademiji bez ikakve nadoknade. Završila je srednju školu i želi da napreduje, ali za sada nema dovoljno sredstava.

Sva deca koja su stasala za školu je i po-

hađaju. Dobri su đaci, kažu sestre. Najteže je kada žele da proslave rođendan ili da pozovu drugarice kod kuće da se druže. Stide se uslova u kojima žive, a za igraonice jednostavno nema dovoljno sredstava. „Jednom je bila jedna drugarica moje ćerke nakon čega je ona strašno plakala“, priča najmlađa sestra. Od tada ne zovu drugu decu i zbog toga se uglavnom samo deca iz kolektivnog centra međusobno druže. Ipak „snalazimo se“, zaključuje najmlađa sestra.

„Naravno, kada bi mogle odmah bi se vratile u Norvešku“, kažu sestre. Tamo je normalan život.

Objavlivanje ovog teksta je deo projekta Umrežavanje i građenje kapaciteta za efektivniju migracionu politiku u Srbiji, koji Grupa 484 sprovodi zahvaljujući podršci Ambasade Kraljevine Norveške u Beogradu i u partnerstvu sa Beogradskim centrom za ljudska prava i Beogradskim centrom za bezbednosnu politiku.

Stavovi izneseni u ovom tekstu ne predstavljaju zvanične stavove Ambasade Kraljevine Norveške u Beogradu. Sadržaj teksta je u punoj meri isključiva odgovornost njegovih autora.